

LIBRIS

CARTIER POPULAR

MIHAIL BULGAKOV

Maestrul și Margarita

ROMAN

Traducere din rusă de Vsevolod CIORNEI

CARTIER POPULAR

Mihail BULGAKOV

Maestrul și Margarita

Roman

Traducere din rusă de Vsevolod CIORNEI

CARTIER

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI

<i>Capitolul I</i>	Să nu intrați niciodată în vorbă cu persoane necunoscute	7
<i>Capitolul II</i>	Pontius Pilatus	23
<i>Capitolul III</i>	Dovada a șaptea	53
<i>Capitolul IV</i>	Urmărirea	60
<i>Capitolul V</i>	Ce s-a întâmplat la Griboedov.....	70
<i>Capitolul VI</i>	Schizofrenie, după cum s-a și spus	86
<i>Capitolul VII</i>	Apartamentul necurat	97
<i>Capitolul VIII</i>	Duelul dintre profesor și poet.....	111
<i>Capitolul IX</i>	Borboaațele lui Koroviev.....	123
<i>Capitolul X</i>	Vești din Ialta	135
<i>Capitolul XI</i>	Dedublarea lui Ivan.....	150
<i>Capitolul XII</i>	Magia neagră și demascarea ei.....	155
<i>Capitolul XIII</i>	Înfățișarea eroului.....	173
<i>Capitolul XIV</i>	Glorie cocoșului!.....	198
<i>Capitolul XV</i>	Visul lui Nikafor Ivanovici	209
<i>Capitolul XVI</i>	Execuția.....	225
<i>Capitolul XVII</i>	O zi neliniștită.....	241
<i>Capitolul XVIII</i>	Vizitatorii ghinionști.....	257

PARTEA A DOUA

<i>Capitolul XIX</i>	Margarita	285
<i>Capitolul XX</i>	Alifia lui Azazello.....	301
<i>Capitolul XXI</i>	Zborul.....	308
<i>Capitolul XXII</i>	Cu lumânările aprinse	325
<i>Capitolul XXIII</i>	Mare bal la satana.....	342
<i>Capitolul XXIV</i>	Extragerea maestrului	361
<i>Capitolul XXV</i>	Cum a încercat procuratorul să-l salveze pe Iuda din Chiriat.....	391

<i>Capitolul XXVI</i>	Înmormântarea.....	405
<i>Capitolul XXVII</i>	Sfârșitul apartamentului nr. 50.....	433
<i>Capitolul XXVIII</i>	Ultimele peripeții ale lui Koroviev și Hipopotam.....	454
<i>Capitolul XXIX</i>	Destinul maestrului și al Margaritha este hotărât	470
<i>Capitolul XXX</i>	E timpul! E timpul!	476
<i>Capitolul XXXI</i>	Pe colinele Vorobiov.....	491
<i>Capitolul XXXII</i>	Iertarea și veșnicul azil	495
Epilog	503

Partea întâi

*...deci, cine ești, în fine?
Eu sunt o parte a puterii
ce rău-l vrea mereu
dar face bine.*

Goethe, „Faust”

Capitolul I

Să nu intrați niciodată în vorbă cu persoane necunoscute

Într-o bună zi de primăvară, la ora unui asfințit de soare nemaipomenit de torid, la Moscova, la Lacurile Patriarhiei, și-au făcut apariția doi cetățeni. Unul purta un costum gri de vară, era bondoc, chel, își ducea, turtită în pumn, pălăria decentă, iar pe fața lui bine rasă era amplasată o pereche de ochelari de proporții incredibile, în ramă neagră de baga. Celălalt – un tânăr lat în spete, roșcovan, ciufulit, cu o șapcă în carouri dată pe ceafă – purta o scurtă de cow-boy, pantaloni albi mototoliți și teniși negri.

Primul nu era altcineva decât Mihail Aleksandrovici Berlioz, președintele conducerii uneia dintre cele mai mari asociații literare moscovite, numită abreviat MASSOLIT, și redactorul unei reviste literare format carte, iar junele lui însoțitor era poetul Ivan Nikolaevici Ponârev, care publica sub pseudonimul Bezdomnâi.

Ajunși la umbra teilor care abia începeau a înverzi, scriitorii s-au repezit la chioșcul vopsit pestriț, cu inscripția „Bere și apă”.

De fapt, trebuie remarcată prima straniețate a acestei îngrozitoare seri de mai. Nu numai lângă chioșc, ci și pe toată aleea, paralelă cu strada Malaia Bronnaia, nu era țipenie de om. La ora cea când ți se părea că nici nu mai ai putere să respiri, când soarele încinse deja Moscova și luneca prin ceața

uscată undeva dincolo de Sadovoe Kolțo, nimeni nu venise sub tei, nimeni nu se așezase pe bancă, aleea era pustie.

— Dați-mi narzan, ceru Berlioz.

— N-avem narzan, răspunse femeia din chioșc și nu se știe de ce se supără.

— Bere aveți? se interesă cu glas dogit Bezdomnâi.

— Berea o vor aduce-o spre seară, răspunse femeia.

— Dar ce aveți? întrebă Berlioz.

— Băutură de caise, dar e caldă.

— Hai, dați-mi-o, dați-mi-o, dați-mi-o!

Băutura de caise ridică o abundentă spumă galbenă și-n aer se răspândi un miros de frizerie. După ce-și potoliră setea, literații au prins imediat a sughița, au plătit consumația și s-au așezat pe bancă cu fața la iaz și cu spatele la strada Bronnaia.

Tocmai atunci s-a întâmplat și cea de-a doua stranietate, referitoare exclusiv la Berlioz. Deodată, el încetă să sughițe, inima i se zbatu și pe-o clipă se prăbuși nu se știe unde, apoi reveni, dar cu un fel de ac tocit parcă înfipt adânc în ea. În plus, îl cuprinse o frică nejustificată, dar atât de puternică, încât vru chiar s-o rupă de fugă de la Lacurile Patriarhiei. Berlioz întoarse necăjit capul, încercând să înțeleagă ce l-a speriat. Păli la față, își șterse fruntea cu batista, gândi: „Ce mai e și asta cu mine? Nu mi s-a întâmplat niciodată așa ceva, inima o ia razna... sunt surmenat. Cam e timpul să las totul baltă și s-o iau spre Kislovodsk...”

Dar tot atunci aerul zăpușitor se condensă în fața lui și din acest aer se țesu un cetățean transparent având o înfățișare extrem de stranie. Cu o caschetă mică de jocheu pe căpșoru-i mic, cu un vestonaș în carouri scurt, strâmt, aerian și el... Nalt de-un stângen, cetățeanul era însă îngust în spete, nemaipomenit de slab și cu o fizionomie, rog să remarcați, zeflemitoare.

Viața lui Berlioz se alcătuisese în așa fel, încât el nu prea era dat cu fenomenele neobișnuite. Pălind și mai tare la față, el își holbă ochii și gândi: „Așa ceva nu se există!...”

Dar aș! asta chiar se întâmpla, și cetățeanul lung și străveziu, fără să atingă pământul, se legăna în fața lui ba la dreapta, ba la stânga.

Și atunci groaza puse stăpânire pe Berlioz într-atât, încât el închise ochii. Iar când îi deschise, văzu că totul se terminase, mirajul se dizolvase, tipul în carouri dispăruse și, concomitent, sărise și acul cel tocit din inimă.

— Ptiu, drace! exclamă redactorul, știi, Ivane, chiar adineori, mai era să mă lovească damblaua de căldură! Ba am avut și un fel de halucinație, el încercă să zâmbescă, dar în ochi încă îi mai sălta neliniștea, și mâinile îi tremurau.

Dar treptat se liniști, își făcu vânt cu batista și rosti destul de vioi: „Ei, așadar...”, și reluă vorba întreruptă de consumul apei de caise.

Vorba era, după cum avea să se afle ulterior, despre Iisus Hristos. Redactorul îi comandase poetului pentru numărul următor al revistei un poem antireligios de proporții. Ivan Nikolaevici compusese acest poem, și chiar într-un răstimp foarte scurt, dar, din păcate, nu rămase mulțumit nicidecum redactorul-șef. Bezdomnâi îl zugrăvisese pe protagonistul poemului său, adică pe Iisus, în culori foarte negre, dar cu toate acestea, se cuvenea, în opinia redactorului, ca tot poemul să fie scris din nou. Și iată că acum redactorul ținea în fața poetului un fel de conferință despre Iisus, cu menirea de a sublinia eroarea fundamentală a poetului. Greu de spus ce factor concret îl dăduse de sminteală pe Ivan Nikolaevici – forța plastică a talentului său ori necunoașterea desăvârșită a subiectului pe care se apucase să-l abordeze – dar, în zugrăvirea lui, Iisus

apărea ca un personaj absolut viu, deși neatrăgător. Berlioz însă vroia să-i demonstreze poetului că principalul nu este cum era Iisus, bun sau rău, ci că acest Iisus ca personalitate n-a existat deloc pe lume și că toate poveștile astea despre el sunt simple născociri, sunt mitul cel mai elementar.

Trebuie remarcat că redactorul-șef era un om cu lecturi vaste și în alocuțiunea lui făcea trimiteri foarte iscusite la istoricii antici, bunăoară, la celebrul Filon din Alexandria, la excelent instruitul Iosif Flavius care n-au pomenit nicăieri barem un cuvânt despre existența lui Iisus. Dând dovadă de o erudiție solidă, Mihail Aleksandrovici a adus la cunoștința poetului, între altele, că în cartea a cincisprezecea, capitolul 44, a celebrelor „Anale” ale lui Tacit fragmentul în care se vorbește despre execuția lui Iisus nu e altceva decât o falsificare inserată ulterior.

Poetul, pentru care tot ce-i aducea la cunoștința redactorul constituia o noutate de ultimă oră, îl asculta cu atenție pe Mihail Aleksandrovici, fixându-l cu ochii lui verzi și sprinteni, și doar din când în când sughița, înjurând în șoptă băutura de caise.

— Nu există nici o religie orientală, spunea Berlioz, în care, de regulă, o fecioară neprihănită să nu fi dat naștere unui dumnezeu. Și creștinii, fără a inventa nimic nou, exact în același fel și l-au creat pe Iisus al lor, care de fapt niciodată n-a existat în viață. Uite, anume pe asta trebuie pus accentul principal...

Tenorul acut al lui Berlioz răsuna pe aleea pustie și, pe măsură ce Mihail Aleksandrovici se adâncea în niște hățișuri în care se poate adânci fără riscul de a-și frânge gâtul numai o persoană foarte cultă, poetul afla tot mai multe și mai multe lucruri interesante și utile și despre egipteanul Osiris, zeu bun și fiu al Cerului și Pământului, și despre zeul fenician Fammuz, și despre Marduk, și chiar despre mai puțin cunos-

cutul, cumplitul zeu Vizlipuzli, destul de venerat odinioară de aztecii din Mexic.

Și iată că tocmai atunci când Mihail Aleksandrovici îi povestea poetului cum modelau aztecii figura lui Vizlipuzli din aluat, pe alee își făcu apariția primul om.

Ulterior, când, sincer vorbind, era deja târziu, diferite instituții și-au prezentat comunicatele cu descrierea acestui om. Confruntarea lor nu poate să nu trezească uluire. Astfel, în primul se relatează că omul acesta era mic de stat, avea dinți de aur și șchiopăta de piciorul drept. Într-al doilea se afirma că omul era de statură uriașă, dinții îi erau îmbrăcați în platină, șchiopăta de piciorul stâng. Al treilea anunța laconic că omul n-avea semnamente particulare.

Se impune recunoașterea faptului că nici unul dintre aceste comunicate nu e bun de nimic.

Înainte de toate: persoana descrisă nu șchiopăta de nici un picior, și era de statură nici mică, nici uriașă, ci pur și simplu înaltă. Cât privește dinții, cei din partea stângă erau îmbrăcați în platină, cei din dreapta – în aur. Purta un costum gri, scump, și pantofi de producție străină asortați la culoarea costumului. Basca gri și-o pusese semeț pe-o ureche, subțioară purta un baston cu gămălia neagră în formă de cap de pudel. Judecând după înfățișare, avea peste patruzeci de ani. Gura-i era oarecum strâmbă. Bine ras. Brunet. Ochiul drept era negru, cel stâng, inexplicabil, verde. Sprâncenele erau negre, dar una mai înaltă decât cealaltă. Într-un cuvânt – cetățean străin.

Trecând pe lângă banca pe care erau instalați redactorul și poetul, străinul se uită chiorâș la ei, se opri și se așază brusc pe banca de alături, la doi pași de cei doi amici.

„E neamț”, gândi Berlioz.

„E englez, gândi Bezdornâi, iote la el, nu-i e cald cu mânuși”.

Iar străinul cuprinse cu privirea blocurile înalte așezate pe malul lacului ca o bordură pătrată și se observă că el vede locul acesta pentru prima dată și că locul acesta i-a suscitât interesul.

El își opri privirea la etajele de sus, ale căror geamuri reflectau orbitor un soare frânt care pleca definitiv de la Mihail Aleksandrovici, apoi o coborî pe geamurile care începeau a se înnegri prevestind înserarea, zâmbi condescendent cine știe cărui gând, își miji ochii, își așeză mâinile pe capul bastonului și bărbia pe mâini.

— Tu, Ivane, spunea Berlioz, ai zugrăvit foarte bine și satiric, bunăoară, nașterea lui Iisus, fiul Domnului, dar tot hazul e în faptul că încă înaintea lui Iisus s-a născut un șir întreg de fii ai Domnului, ca, să zicem, frigianul Attis, pe scurt însă, nici unul dintre ei nu s-a născut și nici unul n-a existat, inclusiv Iisus, și este necesar ca tu în loc de naștere și, să zicem, de sosirea crailor de la răsărit, să descrii zvonurile stupide despre această naștere... Altminteri, din povestirea ta reiese că el într-adevăr s-a născut!...

În acest moment Bezdomnâi efectuează o tentativă de a pune capăt sughițatului care-l chinuia – își reținu răsufleta și de aceea sughiță și mai chinuit, și mai sonor, și tot atunci Berlioz își întrerupse alocuțiunea pentru că străinul se ridică pe neașteptate și se îndreptă spre scriitori.

Ei se uitară la el cu mirare.

— Scuzați-mă, vă rog, începu intrusul a vorbi cu accent străin, dar fără să schimonosească cuvintele, pentru că, nefiind cunoscut cu dumneavoastră, îmi permit... dar obiectul discuției savante pe care o purtați este atât de interesant, încât...

Își scoase politicoșul basca, și prietenilor nu le rămase altceva de făcut decât să se salte nițel de pe bancă și să-l salute.

„Ba e mai degrabă francez...”, gândi Berlioz.

„O fi polonez?”, gândi Bezdomnâi.

Trebuie adăugat că chiar de la primele sale cuvinte străinul produsese asupra poetului o impresie respingătoare, lui Berlioz însă mai degrabă îi plăcu, adică, nu că-i plăcu... ci... care oare să fie exresia potrivită... s-ar putea spune că i-a trezit interesul.

— Îmi permiteți să iau loc? întrebă politicos străinul, și amicii se dădură parcă involuntar în părți; străinul se așeză iute între ei și se incluse imediat în vorba lor.

— Dacă am auzit bine, ați binevoit a spune că Iisus n-a existat pe lume? întrebă străinul îndreptându-și spre Berlioz ochiul stâng, cel verde.

— Da, ați auzit bine, răspuse cuviincios Berlioz, anume asta am spus.

— Vai, ce interesant! exclamă străinul.

„Ce dracu o fi vrând?”, gândi Bezdomnâi și se încruntă.

— Și dumneavoastră sunteți de acord cu interlocutorul dumneavoastră? se interesă necunoscutul întorcându-se la dreapta, spre Bezdomnâi.

— Sută la sută! confirmă acesta, deoarece îi plăcea să se exprime bombastic și figurativ.

— Uluitor! exclamă interlocutorul nepoftit și, uitându-se inexplicabil de hoțeste prin părți și înăbușindu-și vocea joasă, zise: Iertați-mi insistența sâcâitoare, dar am înțeles că dumneavoastră, în afară de toate celea, nici în Dumnezeu nu credeți? El își făcu ochii înspăimântați și adăugă: Jur că n-am să spun nimănu.

— Da, noi nu credem în Dumnezeu, zâmbind ușor pe seama spaimei turistului străin răspuse Berlioz, dar despre asta se poate vorbi absolut liber.

Străinul se lăsă pe speteaza băncii și întrebă cu vocea ușor ascuțită de curiozitate: